

Aan de leden**Datum**

4 februari 2022

Kenmerk

COS/U202200099

Lbr. 22/007

Telefoonnummer

070-3738393

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Gesprekken met het kabinet

Geachte leden van college en gemeenteraad,

Op 15 december presenteerden VVD, D66, CDA en ChristenUnie het coalitieakkoord [Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst](#). Daags erna stuurden we een eerste reactie ('[Nieuw kabinet maakt valse start](#)') aan de Tweede Kamer en op 21 december stuurden we u een [ledenbrief](#) (pdf, 434 kB) met daarin de belangrijkste zaken uit het akkoord. Eind januari heeft de minister van BZK een [hoofdpijnenbrief](#) aan de Kamer gestuurd.

In deze brief geven we een nadere duiding van de financiële gevolgen van het coalitieakkoord na het verschijnen van de Startnota. Daarnaast schetsen we onze weging van het akkoord en de koers van de gesprekken met het nieuwe kabinet, zoals besproken in ons bestuur van 27 januari jl.

1. Financiën¹

De ALV van de VNG heeft in februari 2021 een resolutie vastgesteld waarin wordt uitgesproken dat gemeenten pas gesprekken voeren met het nieuwe kabinet over thema's als wonen, landelijk gebied, en klimaat/energie als de financiële positie van gemeenten structureel op orde is en als de interbestuurlijke verhoudingen dusdanig zijn gewijzigd dat altijd sprake is van voldoende middelen voor de uitvoering van taken.

Het coalitieakkoord bevat voor de jaren 2022, 2023, 2024 en 2025 een verruiming van de gemeentelijke middelen. Ook voor de uitvoering van klimaatbeleid bevat het akkoord compensatie van de gemeentelijke inzet. Structureel is echter niet voldaan aan het uitgangspunt van een betere financiële positie. Ook is er nog geen sprake van een wijziging in de interbestuurlijke verhoudingen die de positie van gemeenten versterkt. De volgende weging van het regeerakkoord is te maken:

¹ [Bekijk een uitgebreide presentatie over de financiële gevolgen van het coalitieakkoord](#) (pdf 4,9 MB)

Eenzijds lijken de middelen voor de komende 4 jaar substantieel (maar dit vergt nog wel nadere gesprekken de komende periode) zodat een koers om op financiële gronden niet te overleggen met het kabinet niet gerechtvaardigd is en ook geen draagvlak zal hebben onder gemeenten.

Anderzijds zijn de zorgen over de financiële positie op de langere termijn aanzienlijk omdat er na 2025 sprake is van grote financiële onzekerheid over accres en opschalingskorting. Dit brengt grote risico's met zich mee. Afspraken over wonen, klimaat en landelijk gebied zullen namelijk meerjarige consequenties hebben voor de gemeentelijke begrotingen. Simpel gezegd: om de maatschappelijke opdracht te kunnen realiseren moeten gemeenten structureel investeren in de gemeentelijke organisatie. Dit vergt structureel extra middelen. Dit vraagt van de VNG dat er een koppeling moet worden gemaakt tussen de afspraken over de maatschappelijke opgaven en de financiële positie van gemeenten op langere termijn.

2. Koers voor de gesprekken met het kabinet

Gelet op bovenstaande overwegingen gaat de VNG in gesprek met het kabinet over de grote maatschappelijke opgaven. We moeten daarin ook afspraken maken over de uitvoerbaarheid van de opgaven voor de langere termijn. Om dit te realiseren zal de VNG (of zullen gemeenten) in gesprekken met het rijk aangeven dat de uitvoerbaarheid op lange termijn ook onderdeel van de afspraken dient te zijn.

We zetten in op de volgende afspraken met het kabinet:

- In de eerste plaats wordt er naast de gesprekken over de opgaven een akkoord gesloten over interbestuurlijke en financiële verhoudingen, als 'spelregelkaart' voor de andere afspraken.
- In de tweede plaats worden per opgave ook afspraken gemaakt over de uitvoerbaarheid op langere termijn of er wordt een zin opgenomen die aangeeft dat de afspraken worden gemaakt onder voorbehoud van gedegen financiële en interbestuurlijke afspraken.
- En tot slot zien we 2 weegmomenten: medio maart beoordeelt het bestuur de voortgang op de interbestuurlijke en financiële verhoudingen en we willen de ALV van juni benutten om de samenwerking met het kabinet te bespreken.

3. Nadere interbestuurlijke afspraken

Het bovengenoemde akkoord over interbestuurlijke en financiële verhoudingen is van belang om duidelijk af te spreken hoe we samenwerken en wat de positie van gemeenten de komende jaren is. Het bevat wat ons betreft de volgende elementen:

- Zoals geadviseerd door de Raad van State wordt een afspraak gemaakt over een stabielere financieringssysteem voor gemeenten voor deze kabinetsperiode, inclusief een meerjarig budgettair kader;
- Duidelijke afspraken over de uitvoeringskracht en investeringen voor gemeenten om de grote maatschappelijke opgaven en transitie te kunnen realiseren;
- Een afspraak over de financiële positie van gemeenten na 2025. In verband met de vorming van nieuwe colleges is het van belang dat dit snel vorm krijgt;
- Een set van interbestuurlijke afspraken waarin evenwichtige interbestuurlijke en financiële verhoudingen worden geborgd, zoals:
 - een rol voor de minister van BZK om de balans in de interbestuurlijke verhoudingen te bewaken (vetorecht of medeondertekenen voorstellen),

- recht doen aan artikel 108 Gemeentewet en artikel 2 Financiële Verhoudingswet,
- een vorm van interbestuurlijke geschillenbeslechting
- een heldere uitvoeringstoets gekoppeld aan bindende afspraken over middelen voor alle opgaven voor gemeenten.

4. Overige punten

Het coalitieakkoord bevat op een aantal punten zaken die een aparte aanpak vragen.

- Hervormingsagenda Jeugd:
De VNG zal pas weer meewerken aan de Hervormingsagenda, indachtig de resolutie die door de ALV is vastgesteld, als de principe-uitspraak is gedaan dat de bewijslast voor extra kostenbepalende maatregelen bij het kabinet ligt en dat gemeenten niet de rekening krijgen en het risico dragen voor niet te realiseren bezuinigingen. Naar verwachting vindt hierover in februari overleg plaats met het kabinet.
- Wmo:
De VNG blijft er alles aan doen om het rijk zover te krijgen dat er voldoende middelen beschikbaar zijn voor de uitvoering van de Wmo (incl. abonnementstarief en aanzuigende werking hiervan). Daar waar onvoldoende middelen beschikbaar worden gesteld door het rijk (het coalitieakkoord bevat geen extra middelen) blijft de VNG gemeenten oproepen om via bijvoorbeeld budgetplafonds of het invoeren van een inkomenstoets de uitgaven huishoudelijke hulp binnen de Wmo te beheersen². Dit kan leiden tot maatregelen vanuit het rijk. De VNG blijft in gesprek met het rijk voor een houdbaar zorgstelsel op korte en lange termijn.
- Wonen/ wijken:
De VNG blijft benoemen dat de uitname uit het gemeentefonds voor woningbouw en wijkaanpak niet in lijn is met de interbestuurlijke afspraken en zal in het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) benoemen dat deze uitname uit het gemeentefonds moet worden teruggedraaid.
- Accres:
Een aantal keuzes in het coalitieakkoord over de berekening van het accres is niet in lijn met interbestuurlijke afspraken. De VNG zal er bij het kabinet op aandringen om zich aan interbestuurlijke afspraken te houden. Dit wordt nader toegelicht en besproken in het BOFv.

² Zie ook de ledenbrief '[Maatregelen beheersing kosten abonnementstarief](#)' uit november 2020

5. Betrokkenheid leden

We streven ernaar om u als leden zo veel mogelijk te betrekken bij onze afwegingen. Daarvoor spreken we buiten de reguliere governance (bestuur, commissies) ook met een klankbordgroep van gemeenten. Over specifieke maatschappelijke opgaven zullen onder onze regie regelmatig afstemmingsoverleggen worden georganiseerd. Over de Hervormingsagenda Jeugd spreken we met de BJ42.

Daarnaast kunt u voor meer informatie contact opnemen met het programmateam Uitwerking regeerakkoord, via info@vng.nl.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Algemeen directeur